

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

9. september 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — vandrede arbejdstagere — social sikring — lovgivning, der finder anvendelse — flodskippere i Rhinfart — E101-attest — beviskraft — forelæggelse for Domstolen — forelæggelsespligt«

I de forenede sager C-72/14 og C-197/14,

angående anmodninger om præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (appelretten i Hertogenbosch, Nederlandene) og Hoge Raad der Nederlanden (den nederlandske højesteret), ved afgørelser af 7. februar og 28. marts 2014, indgået til Domstolen henholdsvis den 10. februar og den 18. april 2014, i sagerne:

X

mod

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14),

og

T.A. van Dijk

mod

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), og dommerne J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J.L. da Cruz Vilaça og C. Lycourgos,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— X og T.A. van Dijk ved advocaat J. van Dam

* Processprog: nederlandsk.

- den nederlandske regering ved M. Bulterman, M. de Ree, H. Stergiou og J. Langer, som befuldmægtigede
- den tjekkiske regering ved M. Smolek, som befuldmægtiget
- den tyske regering ved T. Henze og J. Möller, som befuldmægtigede
- den græske regering ved E.-M. Mamouna, M. Tassopoulou og A. Samoni-Rantou, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved D. Martin og W. Roels, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 13. maj 2015,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 2, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, samt af artikel 10c-11a, 12a og 12b i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 647/2005 af 13. april 2005 (EUT L 117, s. 1, herefter henholdsvis »forordning nr. 1408/71« og »forordning nr. 574/72«), og fortolkningen af artikel 267, stk. 3, TEUF.
- 2 Disse anmodninger er blevet fremsat i forbindelse med to tvister mellem dels X og Inspecteur van Rijksbelastingdienst (inspektøren for den nederlandske skattemyndighed), dels T.A. van Dijk og Staatssecretaris van Financiën (statssekretæren for finanser) vedrørende de pågældendes respektive skatteansættelser.

Retsforskrifter

International ret

- 3 Overenskomsten om social sikring for flodskippere i Rhinfart, som blev vedtaget på regeringskonferencen med ansvar for ændring af overenskomsten af 13. februar 1961 om social sikring for flodskippere i Rhinfart og undertegnet i Genève den 30. november 1979 (herefter »overenskomsten for flodskippere i Rhinfart«), bestemmer i artikel 2, stk. 1:

»Med forbehold for bestemmelserne i artikel 9, stk. 2, og artikel 54, gælder denne overenskomst, på de kontraherende parters område, for enhver, der i egenskab af flodskipper i Rhinfart er eller har været omfattet af en eller flere kontraherende parters lovgivning, samt for deres familiemedlemmer og efterkommere.«

EU-retten

Forordning nr. 1408/71

- 4 Artikel 6 i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at denne forordning i princippet træder i stedet for overenskomster om social sikring afsluttet enten alene mellem medlemsstater eller mellem mindst to medlemsstater og en eller flere andre stater.
- 5 Under overskriften »Internationale regler, som ikke berøres af denne forordning« bestemmer artikel 7, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, at uanset bestemmelserne i denne forordnings artikel 6 skal overenskomsten for flodskippere i Rhinfart fortsat være gældende.
- 6 Afsnit II i forordning nr. 1408/71, som omfatter artikel 13-17a, indeholder regler om bestemmelse af, hvilken socialsikringslovgivning der skal anvendes.

Forordning nr. 574/72

- 7 Under overskriften »Gennemførelse af forordningens bestemmelser om, hvilken lovgivning der skal anvendes« fastsætter afsnit III i forordning nr. 574/72 de nærmere regler til gennemførelse af artikel 13-17 i forordning nr. 1408/71.
- 8 Navnlig fastsættes i artikel 10c-11a, 12a og 12b i forordning nr. 574/72, at den institution, der er udpeget af den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvis lovgivning fortsat finder anvendelse i medfør af artikel 13, stk. 2, litra d), artikel 14, stk. 1, litra a), og stk. 2, litra a), og b), artikel 14a, stk. 1, litra a), stk. 2 og stk. 4, artikel 14b, stk. 1, 2 og 4, artikel 14c, litra a), artikel 14e og 17 i forordning nr. 1408/71, udsteder en attest, en såkaldt »E101-attest«, hvori det bekræftes, at den pågældende arbejdstager er omfattet af lovgivningen i den nævnte medlemsstat.

Twisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-72/14

- 9 X er en nederlandsk statsborger, som i 2006 boede i Nederlandene og arbejdede som styrmand på et motorskib indregistreret i Nederlandene.
- 10 I 2006 sejlede nævnte skib erhvervsmæssigt ikke blot på Rhinen, men for det meste også på andre indre vandveje.
- 11 I 2006 blev X i øvrigt aflønnet af en virksomhed med hjemsted i Luxembourg.
- 12 Den 25. november 2004 udstedte Ministerie van Verkeer en Waterstaat (ministeriet for trafik og vandveje) en farttilladelse for skibet til sejlads på Rhinen (Rijnvaartverklaring) som omhandlet i artikel 1, litra h), og artikel 5, stk. 1, i lov om transport ad indre vandveje (Wet vervoer binnenvaart), til skibets ejer, en virksomhed med hjemsted i Rotterdam (Nederlandene).
- 13 X ansøgte den kompetente institution i Storhertugdømmet Luxembourg om at blive omfattet af den luxembourgiske socialsikringsordning, og denne institution imødekom ansøgningen. Den 1. marts 2006 udstedte »Union des caisses de maladie Luxembourg« en E101-attest til X vedrørende hans beskæftigelse.

- 14 X udfærdigede en selvangivelse vedrørende indkomstskat og sociale bidrag for 2006 på grundlag af en skattepligtig indkomst på 31 647 EUR hidrørende fra hans erhvervsaktivitet. I selvangivelsen ansøgte X om fritagelse for de sociale forsikringsbidrag og om et fradrag for at undgå dobbeltbeskatning. I forbindelse med skatteansættelsen bevilgede Inspecteur van Rijksbelastingdienst hverken den ansøgte fritagelse eller det ansøgte fradrag. Desuden berigtigede Inspecteur van Rijksbelastingdienst skatteberegningen.
- 15 Der blev således udfærdiget en skatteansættelse, hvorefter X blev pålagt at betale indkomstskat og sociale forsikringsbidrag for 2006 på grundlag af en skattepligtig indkomst på 28 914 EUR hidrørende fra hans arbejde.
- 16 X indgav en klage bl.a. over afgørelsen om afslag på fritagelse for de sociale forsikringsbidrag for det pågældende år. Inspecteur van Rijksbelastingdienst afslog klagen som grundløs.
- 17 X anlagde sag til prøvelse af afgørelsen om afslag på klagen ved Rechtbank Breda (retten i Breda), som frifandt sagsøgte. X har appelleret den af Rechtbank Breda afsagte dom til Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.
- 18 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch er af den opfattelse, at Rechtbank med føje fastslog, at X skal betragtes som flodskipper i Rhinfart som omhandlet i overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, og at de henvisningsregler, der er indeholdt i denne overenskomst, følgelig finder anvendelse på ham. Gerechtshof te 's-Hertogenbosch er således i tvivl om, hvilken rækkevidde der kan tillægges den E101-attest, der blev udstedt den 1. marts 2006 af den luxembourgske institution, der har kompetence til at udstede denne slags attester.
- 19 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch har derfor besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) I [dom FTS (C-202/97, EU:C:2000:75)] har Domstolen fastslået, at en E101-attest, der er udstedt af det kompetente organ i en medlemsstat, er bindende for de sociale sikringsorganer i andre medlemsstater, også selv om denne attest indholdsmæssigt er forkert. Gælder denne afgørelse også for tilfælde som det foreliggende, hvori henvisningsreglerne i forordning[en] ikke finder anvendelse?
 - 2) Har det for besvarelsen af dette spørgsmål nogen betydning, at det kompetente organ ikke havde til hensigt at udstede en E101-attest, men af forvaltningsmæssige grunde bevidst og velovervejet anvendte dokumenter, der efter form og indhold fremtrådte som E101-attester, mens den skattepligtige gik ud fra og fornuftigvis måtte gå ud fra at have modtaget en sådan attest?»

Sag C-197/14

- 20 I perioden fra den 1. januar 2007 til den 30. juni 2007 var T.A. van Dijk, som på det tidspunkt boede i Nederlandene, ansat hos Christa Intershipping Sàrl, et selskab hjemmehørende i Luxembourg. T.A. van Dijk var i denne periode navnlig beskæftiget på flere medlemsstaters område som kaptajn på et skib i fart på de indre vandveje, mest på Rhinen og dennes bifloder og forbindelser til det åbne hav.
- 21 De luxembourgske myndigheder udstedte en E101-attest til T.A. van Dijk, hvoraf fremgår, at den luxembourgske lovgivning på socialsikringsområdet finder anvendelse på ham, fra den 1. september 2004, i henhold til forordning nr. 1408/71.

- 22 T.A. van Dijk modtog en indkomstskatteansættelse for 2007 vedrørende de sociale forsikringssikringsbidrag samt en skatteansættelse vedrørende sygeforsikringsbidragene for samme år, beregnet på grundlag af hans indtægt. Disse skatteansættelser blev stadfæstet af de nederlandske skattemyndigheder efter klage fra T.A. van Dijk.
- 23 T.A. van Dijk anlagde sag til prøvelse af afgørelserne om afslag på hans klage ved Rechtbank te 's-Gravenhage (retten i Haag), som stadfæstede de pågældende skatteansættelser. T.A. van Dijk appellerede denne dom til Gerechtshof te 's-Gravenhage (appellretten i Haag).
- 24 Gerechtshof te 's-Gravenhage stadfæstede den af Rechtbank te 's-Gravenhage afsagte dom. Gerechtshof te 's-Gravenhage fastslog navnlig, at den pågældende skulle betragtes som flodskipper i Rhinfart som omhandlet i overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, og at den nederlandske socialsikringsordning i henhold til nævnte overenskomsts artikel 11, stk. 2, fandt anvendelse på ham. Gerechtshof te 's-Gravenhage fastslog endvidere, at den pågældende E101-attest ikke kunne tillægges nogen juridisk værdi, for så vidt som denne var blevet udstedt på grundlag af forordning nr. 1408/71, som i overensstemmelse med den nævnte forordnings artikel 7, stk. 2, litra a), ikke fandt anvendelse på T.A. van Dijk.
- 25 T.A. van Dijk har iværksat kassationsanke ved Hoge Raad der Nederlanden til prøvelse af Gerechtshof te 's-Gravenhages dom.
- 26 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Hoge Raad der Nederlanden allerede har haft lejlighed til at tage stilling til rækkevidden af E101-attesten i en sag, som ligner den i hovedsagen omhandlede sag.
- 27 I dom af 11. oktober 2013 (nr. 12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827) fastslog Hoge Raad der Nederlanden nemlig, at udstedelsen af en E101-attest ikke kunne tillægges nogen betydning, og at princippet om loyalt samarbejde ikke var tilsidesat, eftersom den pågældende måtte betragtes som flodskipper i Rhinfart som omhandlet i artikel 1, litra m), i overenskomsten for flodskippere i Rhinfart og følgelig ikke var omfattet af forordning nr. 1408/71, men af nævnte overenskomst.
- 28 Hoge Raad der Nederlanden afsagde denne dom uden at have forelagt et præjudicielt spørgsmål for Domstolen, idet Hoge Raad der Nederlanden fandt, at den fastsatte løsning ikke gav anledning til nogen rimelig tvivl.
- 29 Ved afgørelse af 7. februar 2014 (nr. 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15) forelagde Gerechtshof 's-Hertogenbosch til gengæld Domstolen de to præjudicielle spørgsmål, der er genstand for sag C-72/14.
- 30 For så vidt som svaret på disse spørgsmål kan være relevant for løsningen af den tvist, der er indbragt for Hoge Raad der Nederlanden, er denne ret således i tvivl om, hvorvidt den kan afgøre denne tvist, i overensstemmelse med dens dom af 11. oktober 2013, uden at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål og uden at afvente Domstolens svar på de af Gerechtshof te 's-Hertogenbosch forelagte præjudicielle spørgsmål.
- 31 Hoge Raad der Nederlanden rejser navnlig spørgsmålet, om de betingelser, der er anført i præmis 16 i dom Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335), når den er af den opfattelse, at løsningen på det spørgsmål om fortolkning af EU-retten, som er forelagt den, fremgår med en sådan klarhed, at der ikke foreligger nogen rimelig tvivl, kan anses for at være opfyldt.

- 32 På denne baggrund har Hoge Raad der Nederlanden besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal Hoge Raad der Nederlanden som højeste nationale retsinstans anse et præjudicielt spørgsmål, der er stillet af en lavere retsinstans, for en anledning til at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål eller til at afvente besvarelsen af det af den lavere retsinstans stillede spørgsmål, selv om Hoge Raad finder, at den korrekte anvendelse af EU-retten på det punkt, som den skal påkende, fremgår med en sådan klarhed, at der ikke kan være nogen rimelig tvivl med hensyn til, hvorledes spørgsmålet skal besvares?
 - 2) Såfremt det første spørgsmål skal besvares bekræftende, er de nederlandske myndigheder da i socialsikringsmæssig henseende bundet af en E101-attest, der er udstedt af en myndighed i en anden medlemsstat, selv om der er tale om en flodskipper i Rhinfart, hvorfor reglerne om den lovgivning, der skal finde anvendelse, i forordning nr. 1408/71, som attesten vedrører, ikke kan finde anvendelse i henhold til denne forordnings artikel 7, stk. 2, litra a)?«
- 33 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 24. februar 2015 blev sagerne C-72/14 og C-197/14 forenet med henblik på den mundtlige forhandling og dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 34 Det fremgår af forelæggelsesafgørelserne, at sagsøgerne i hovedsagerne er flodskippere i Rhinfart, som har fået udstedt en E101-attest af den institution, som har kompetencen til at udstede denne type attest i Luxembourg.
- 35 Det fremgår ligeledes af forelæggelsesafgørelsen i sag C-72/14, at nævnte institution var af den opfattelse, at sagsøgeren i hovedsagen i medfør af de henvisningsregler, der er indeholdt i overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, var underlagt den luxembourgske lovgivning, og at nævnte institution, idet der inden for rammerne af nævnte overenskomst manglede en formular svarende til E101-attesten, anvendte E101-attesten med henblik på at attestere, at sagsøgeren i hovedsagen var tilknyttet den luxembourgske socialordning.
- 36 Det er på grundlag af disse præmisser, at de af de forelæggende retter stillede spørgsmål skal besvares, idet den foreliggende dom ikke indeholder nogen bedømmelse af kvalifikationen af sagsøgerne i hovedsagerne som flodskippere i Rhinfart eller af, hvilken national lovgivning der finder anvendelse på disse.

Om spørgsmålene i sag C-72/14 og det andet spørgsmål i sag C-197/14

- 37 Med spørgsmålene i sag C-72/14 og med det andet spørgsmål i sag C-197/14, som skal behandles samlet, ønsker de forelæggende retter nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 samt artikel 10c-11a, 12a og 12b i forordning nr. 574/72 skal fortolkes således, at en attest udstedt af den kompetente institution i en medlemsstat, i form af en E101-attest, med henblik på at attestere, at en arbejdstager er underlagt denne medlemsstats sociallovgivning, selv om denne arbejdstager henhører under overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, er bindende for institutionerne i de øvrige medlemsstater, og om den omstændighed, at den udstedende institution ikke havde til hensigt at udstede en egentlig E101-attest, men at anvende standardformularen for denne attest af administrative årsager, i denne henseende er relevant.

- 38 For det første bemærkes, at E101-attesten svarer til en standardformular, der i overensstemmelse med afsnit II i forordning nr. 574/72 udstedes af den institution, der er udpeget af den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvis lovgivning på området for social sikring finder anvendelse, for at attestere, at vandrende arbejdstagere, der befinder sig i en af de situationer, der er omhandlet i visse bestemmelser i afsnit II i forordning nr. 1408/71, er omfattet af lovgivningen i nævnte medlemsstat, således som det fremgår af denne doms præmis 7 og 8.
- 39 Det fremgår således, at brugen af E101-attesten kun er relevant i tilfælde af anvendelse af de regler vedrørende bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes på området for social sikring, der er fastsat i afsnit II i forordning nr. 1408/71, på de pågældende arbejdstagere, hvilket understøttes af de anmærkninger, der er indeholdt i standardformularen, idet de nævnte anmærkninger ikke omfatter andre situationer end dem, der vedrører arbejdstagere, der henhører under anvendelsesområdet for nævnte afsnit II.
- 40 I øvrigt har Domstolen fastslået, at en sådan attest, da den skaber en formodning for, at de udstationerede arbejdstagere lovligt er tilknyttet den sociale sikringsordning i den medlemsstat, hvor den virksomhed, som har udstationeret arbejdstagerne, har hjemsted, er bindende for den kompetente institution i den medlemsstat, som disse arbejdstagere er udstationeret til (dom *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, præmis 24).
- 41 Domstolen har ligeledes præciseret, at så længe en E101-attest ikke er trukket tilbage eller er erklæret ugyldig af myndighederne i den medlemsstat, som har udstedt den, er den bindende for den kompetente institution og domstolene i den medlemsstat, hvori arbejdstageren er udstationeret (dom *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, præmis 33).
- 42 For så vidt som E101-attesten er bindende for denne kompetente institution, er der desuden intet, der kan begrunde, at den person, som anmoder en arbejdstager om tjenesteydelser, undlader at rette sig efter den. Hvis vedkommende er i tvivl om attestens gyldighed, må han imidlertid underrette den pågældende institution herom (dom *Banks m.fl.*, C-178/97, EU:C:2000:169, præmis 47).
- 43 Det skal ikke desto mindre understreges, at den retspraksis, der er henvist til i den foreliggende doms præmis 40-42, vedrører situationer, hvor der er udstedt E101-attester til arbejdstagere, der henhører under afsnit II i forordning nr. 1408/71.
- 44 De i hovedsagerne omhandlede E101-attester er imidlertid udstedt til flodskippere i Rhinfart, således som det fremgår af denne doms præmis 34.
- 45 Det bemærkes i denne forbindelse, at artikel 7, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at uanset bestemmelserne i denne forordnings artikel 6, hvorefter sidstnævnte i princippet træder i stedet for overenskomster om social sikring afsluttet enten alene mellem medlemsstater eller mellem mindst to medlemsstater og en eller flere andre stater, skal overenskomsten for flodskippere i Rhinfart vedrørende social sikring af sidstnævnte fortsat være gældende.
- 46 Det følger heraf, at flodskippere i Rhinfart ikke henhører under anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71, men under anvendelsesområdet for overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, således at bestemmelsen af, hvilken lovgivning på området for social sikring der finder anvendelse på dem, ikke skal ske i overensstemmelse med afsnit II i nævnte forordning, men i overensstemmelse med nævnte overenskomst.
- 47 Under disse omstændigheder kan en attest udstedt af en institution i en medlemsstat med henblik på at attestere, at en arbejdstager, der er flodskipper i Rhinfart, er omfattet af lovgivningen i denne medlemsstat, såsom de i hovedsagerne omhandlede attester, ikke anses som værende en E101-attest,

selv om den har samme form som en sådan attest og uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt den er blevet udstedt af den institution, der af den kompetente myndighed i en medlemsstat som omhandlet i forordning nr. 1408/71 er udpeget til at udstede denne type attester.

- 48 Følgelig kan en sådan attest ikke frembringe de retsvirkninger, der kendetegner E101-attesten, heriblandt den bindende virkning i forhold til institutionerne i de andre medlemsstater end den medlemsstat, som den institution, der har udstedt en sådan attest, henhører under.
- 49 I denne sammenhæng er den omstændighed, at den udstedende institution ikke havde til hensigt at udstede en E101-attest, men at anvende en referencestandardformular af administrative grunde, i det foreliggende tilfælde irrelevant med henblik på besvarelsen af de stillede spørgsmål.
- 50 Under alle omstændigheder tilføjes, at den omstændighed, at en attest vedrørende en flodskipper i Rhinfart, som er blevet udstedt i form af en E101-attest som de i hovedsagerne omhandlede attester, ikke frembringer de retsvirkninger, der følger af en E101-attest, dog ikke er ensbetydende med, at nævnte attest ikke har retsvirkninger.
- 51 Henset til ovenstående betragtninger skal spørgsmålene i sag C-72/14 og det andet spørgsmål i sag C-197/14 besvares med, at artikel 7, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 samt artikel 10c-11a, 12a og 12b i forordning nr. 574/72 skal fortolkes således, at en attest udstedt af den kompetente institution i en medlemsstat, i form af en E101-attest, med henblik på at attestere, at en arbejdstager er underlagt denne medlemsstats sociallovgivning, selv om denne arbejdstager henhører under overenskomsten for flodskippere i Rhinfart, ikke er bindende for institutionerne i de øvrige medlemsstater. Den omstændighed, at den udstedende institution ikke havde til hensigt at udstede en egentlig E101-attest, men at anvende standardformularen for denne attest af administrative årsager, er i denne henseende irrelevant.

Det første spørgsmål i sag C-197/14

- 52 Med det første spørgsmål i sag C-197/14 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 267, stk. 3, TEUF skal fortolkes således, at en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, såsom den nævnte forelæggende ret, er pligtig at indbringe sagen for Domstolen, når en lavere national retsinstans i en sag, der ligner den, som er indbragt for den, og som vedrører præcis den samme problematik, har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, eller om den er pligtig at afvente besvarelsen af dette spørgsmål.
- 53 Artikel 267 TEUF tillægger Domstolen kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af traktaterne og om gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer. Artiklen bestemmer i stk. 2, at en national ret kan forelægge Domstolen sådanne spørgsmål, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, og i stk. 3, at den er pligtig til at gøre det, såfremt dens afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres (dom Melki og Abdeli, C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363, præmis 40).
- 54 Det bemærkes navnlig, at den pligt til at forelægge et præjudicielt spørgsmål for Domstolen, som er fastsat i artikel 267, stk. 3, TEUF, for de nationale retter, hvis afgørelser ikke kan appelleres, er et led i samarbejdet mellem de nationale retter, som skal anvende EU-retten, og Domstolen og skal sikre, at EU-retten anvendes korrekt og fortolkes ensartet i alle medlemsstaterne (dom Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, præmis 7).
- 55 Domstolen har præciseret, at hvis der er rejst et EU-retligt spørgsmål under en retssag ved en ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen, medmindre retten har fastslået, at det rejste spørgsmål ikke er relevant, eller den

pågældende EU-bestemmelse allerede er blevet fortolket af Domstolen, eller EU-rettens korrekte anvendelse fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads for fortolkningstvív. Domstolen har tilføjet, at denne mulighed imidlertid skal vurderes i forhold til dels EU-rettens særegenheder, dels de særlige vanskeligheder fortolkningen heraf frembyder, samt risikoen for afvigende retspraksis inden for Unionen (dom Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, præmis 21).

- 56 I det foreliggende tilfælde, hvor en lavere national retsinstans end den forelæggende ret har forelagt Domstolen et spørgsmål om EU-retten, som ligner det spørgsmål, der er blevet indbragt for den forelæggende ret, og som vedrører præcis samme problematik, rejses spørgsmålet, om en sådan omstændighed er til hinder for, at de kriterier, som fremgår af dom Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335), med henblik på at godtgøre, at der foreligger en »acte clair«, og bl.a. kriteriet om, at EU-rettens korrekte anvendelse fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads for fortolkningstvív, er opfyldt.
- 57 I denne forbindelse bemærkes, at det udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen (dom Eon Aset Menidjunt, C-118/11, EU:C:2012:97, præmis 76).
- 58 I øvrigt skal det påpeges, at det ifølge den retspraksis, der er kommet til udtryk i dom Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335), er overladt til den nationale retsinstans alene at afgøre, om den korrekte anvendelse af EU-retten fremgår med en sådan klarhed, at der ikke foreligger nogen rimelig tvív, og dermed at beslutte at undlade at forelægge Domstolen et spørgsmål om fortolkningen af EU-retten, der er blevet rejst for den (dom Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis) og selvstændigt træffe afgørelsen (dom Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, præmis 16).
- 59 Det følger heraf, at det udelukkende tilkommer de nationale retsinstanser, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, selvstændigt og uafhængigt at vurdere, om der foreligger en »acte clair«.
- 60 Selv om en medlemsstats højeste retsinstans i en situation som den i hovedsagen omhandlede således ganske vist i sin undersøgelse skal medtage den omstændighed, at en lavere retsinstans har forelagt et præjudicielt spørgsmål, som fortsat verserer for Domstolen, forholder det sig ikke desto mindre således, at en sådan omstændighed ikke alene vil kunne forhindre den højeste nationale retsinstans i, ved afslutningen af en undersøgelse, som opfylder de krav, der følger af dom Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335), at konkludere, at der foreligger en »acte clair«.
- 61 For så vidt som den omstændighed, at en lavere retsinstans har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål vedrørende samme problematik som den, der er rejst i den tvist, som er indbragt for den nationale retsinstans, som træffer afgørelse i sidste instans, ikke i sig selv indebærer, at betingelserne i dom Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335) ikke længere kan opfyldes, således at denne sidstnævnte retsinstans vil kunne beslutte at undlade at indbringe sagen for Domstolen og selvstændigt træffe afgørelse vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den, bemærkes endeligt, at en sådan omstændighed heller ikke pålægger den højeste nationale retsinstans at afvente Domstolens besvarelse af det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt af den lavere retsinstans.
- 62 Denne konstatering bekræftes i øvrigt af Domstolens praksis, hvorefter artikel 267 TEUF ikke er til hinder for, at de afgørelser, der træffes af en ret, hvis afgørelser ifølge national ret kan appelleres, og som har forelagt Domstolen præjudicielle spørgsmål, fortsat er underlagt den nationale lovgivnings normale retsmidler, som gør det muligt for en højere ret selv at afgøre den tvist, som har været genstand for den præjudicielle forelæggelse, og dermed tage ansvaret for at sikre overholdelsen af EU-retten (jf. i denne retning kendelse Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, præmis 6-8).

- 63 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål i sag C-197/14 besvares med, at artikel 267, stk. 3, TEUF skal fortolkes således, at en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, såsom den forelæggende ret, ikke er pligtig at indbringe sagen for Domstolen alene af den grund, at en lavere national retsinstans i en sag, der ligner den, som er indbragt for den, og som vedrører præcis den samme problematik, har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, eller at afvente besvarelsen af dette spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 64 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for de forelæggende retter, tilkommer det disse at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 7, stk. 2, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, samt artikel 10c-11a, 12a og 12b i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 647/2005 af 13. april 2005, skal fortolkes således, at en attest udstedt af den kompetente institution i en medlemsstat, i form af en E101-attest, med henblik på at attestere, at en arbejdstager er underlagt denne medlemsstats sociallovgivning, selv om denne arbejdstager henhører under overenskomsten om social sikring for flodskippere i Rhinfart, som blev vedtaget på regeringskonferencen med ansvar for ændring af overenskomsten af 13. februar 1961 om social sikring for flodskippere i Rhinfart og undertegnet i Genève den 30. november 1979, ikke er bindende for institutionerne i de øvrige medlemsstater. Den omstændighed, at den udstedende institution ikke havde til hensigt at udstede en egentlig E101-attest, men at anvende standardformularen for denne attest af administrative årsager, er i denne henseende irrelevant.
- 2) Artikel 267, stk. 3, TEUF skal fortolkes således, at en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, såsom den forelæggende ret, ikke er pligtig at indbringe sagen for Domstolen alene af den grund, at en lavere national retsinstans i en sag, der ligner den, som er indbragt for den, og som vedrører præcis den samme problematik, har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, eller at afvente besvarelsen af dette spørgsmål.

Underskrifter